

Grendel Lajos

MÁTYÁS KIRÁLY NEW HONTBAN

(Részlet)

3.

A hetvenéves születésnapjára rendezett nagy, szabadtéri bankettet Király elvtárs a csúf mából nézve olyan álomszerűnek látta, mintha nem is néhány éve, hanem száz évvel ezelőtt esett volna meg valamilyen távoli, törzsi államban, s ünnepeltje nem is ő, hanem egy, az ő nevét bitorló szélhámos lett volna, akinek a fejére vérdíjat tűztek ki, s aki után Afrikától Alaszkáig az Interpol ügynökeinek tucatjai szimatolnak. A népünnepély ötlete sem tőle származott, hanem Bolyki elvtárstól, ő csak az utolsó pillanatokban értesült az előkészületekről, amikor már nem tehetett mást, mint hogy áldását adja rá. Legyen ez a nap felejthetetlen, mondták mások is. A jó legyen az egész városnak jó, legyen a város legalább egy délután egyetlen hatalmas lacikonyha, ahol néhány órára mindenki feledheti bűjút-bajját.

Az ünnepség megrendezésére a város széli amfiteátrum és annak tágas, ligetes környéke látszott a legalkalmasabb helyszínnek. Itt elegendő számban állíthattak föl büféskocsit, sörsátrat és borkimérést, s amíg odalent a megilletődött, ünneplő tömeg vidáman hömpölyög, s olykor egy-egy luftballon emelkedik a kéklő júniusi égbolt felé, a színpadon ünnepi beszédek, zenés és táncos produkciók követik egymást, az ünnepelt pedig elvegyül a sokaságban, mint jó király az alattvalói között. Király elvtársat a színpad sarkába ültették, kétoldalról a felesége és a gyerekei fogták közre. Bolyki elvtárs, a ceremóniamester, változatos műsort eszelt ki, hogy mindenkinek a kedvére tegyen, legyen operettdal meg magyar nóta is, népi tánc és kabarétréfa, szavalat és sportgimnasztika. A köszöntők két műsorszám között hangzottak el. Sorukat a *Novobun*, a városi cipészszövetkezet dolgozói nyitották meg, akik színes televízióval kedveskedtek Király elvtársnak. A *Nőszövetség* szintén színes televízióval ajándékozta meg, amelynek a képernyője azonban kétszer olyan nagy volt, mint a cipészeké. Mivel Király elvtársnak volt már otthon egy régebbi típusú színes televíziója, most a bőség zavarával kezdett küszködni. S talán, hogy a zavara még

nagyobb legyen, vagy mert a különféle szövetségek, egyesületek és szervezetek vezetői az előkészületek lázában elfelejtettek egyeztetni, Király elvtárs gyűjteménye hamarosan újabb színes televízióval gyarapodott. Ezt az *Arpakalász SC* országos hírű birkózó szakosztályától kapta. Ezek után Király elvtárs már meg sem lepődött, amikor a *Nagy Október* földművesszövetkezet könnyeivel küszködő elnökhasszonya egy hatalmas csokor kardvirág mellé hordozható színes televíziót nyújtott át neki. Király elvtárs most már azon sem lepődött volna meg, ha hirtelen beborul, s az ég megnyíló csatornáiból eső helyett színes televíziók potyognak a színpadra.

Bolyki elvtárs viszont magánkívül volt dühében.

– Csücske suttyók – sziszegte paprikavörösen. – Nincs bennük szemernyi fantázia sem.

Király elvtárs jókedvét azonban nem lehetett elrontani ezen a napon.

– Ugyan már! – legyintett fejedelmi kézmozdulattal. – Majd elrendezzük valahogy a dolgot.

De aztán jöttek a dolgos hétköznapiak, s neki főhetett a feje napkeltétől napnyugtáig, s néha még éjszaka is, hogy mihez kezdjen ezzel a raktárnyi televízióval. A régi, kicsit már lestrapált készüléket persze kicserélte a nagy képernyőjűre, s a hordozhatót is megtartotta, bár azon csak minden harmadik napon jött be valami sápadt, behavazott kép, hang meg egyáltalán, csak sistergés vagy zúgás. Itt, az Akasztó-hegy árnyékában semmi hasznát sem vehette az egyébként takaros, két fényes szarvacskával felszerelt doboznak, elajándékozni pedig éppen ezért röstellte volna. A másik két készüléktől azonban szeretett volna minél előbb megszabadulni. Eladni, vagyis pénzzé tenni, megint csak röstellte volna. A családi kupaktanács azt ajánlotta, ajándékozza oda megajándékozásra méltó dolgozóknak. De hát kiknek? Az egyik pillanatban Király elvtárs úgy látta, néhány, már amúgy is kihálásra érett klerikális reakcióson kívül, bárki megérdemelné, hogy megjutalmazza. A másik pillanatban viszont úgy látta, ha ajándékkal kitüntet két dolgozót, a többi okkal neheztelne meg rá, s ez inkább ártana, mint használna a jóhírének.

Végül egy napon Bolyki elvtárs vetett véget szörnyű vívódásának, mert Bolyki elvtársat még mindig furdalta a lelkiismeret amiatt, hogy az ő oda nem figyelése idézte elő ezt a faramuci helyzetet. Bolyki elvtárs azt indítványozta, hogy az egyik skatulyát (ő nevezte így) adják oda a Táborkoknak, a másikat pedig a Kövérembernek. Ótőlük senki sem fogja irigyelni.

– Remek – dicsérte meg barátját Király elvtárs. – Nekem is eszembe juthatott volna. De ezek ketten az utóbbi időben valahogy kívül estek a horizontomon.

Mind a Tábornok, mind a Kövérember különös színfoltja volt a városnak. Mind a ketten nagyon maguknak való emberek voltak, akiket mégis, vagy talán éppen ezért, tisztelet és némi félelem övezett. Senkivel nem barátkoztak, de haragban sem álltak senkivel. A Tábornok nem volt idevalósi, csupán néhány éve telepedett le a városban, mégsem tekintették őt idegennek, sőt, még büszkék is voltak rá az öslakosok, mert a városban emberemlékezet óta nem lakott tábornok, de még csak ezredes vagy őrnagy sem. Igaz, Sirotká elvtárs furcsa dolgokat derített ki róla. Egyebek mellett azt, hogy a Tábornok tulajdonképpen nem is tábornok, hanem csak főhadnagy, s mielőtt korkedvezményrel nyugdíjazták volna, hosszabb ideig élvezte egy észak-csehországi idegszanatórium vendégszeretetét. Sirotká elvtárs értesüléseinek viszont ellentmondott az a levél, amelyet a kerületi pártbizottság első titkára küldött Király elvtársnak még a Tábornok megérkezése előtt, s amelyben a Tábornokot Király elvtárs jóindulattal ajánlotta. Ebben a levélben a Tábornokot nagyon hangsúlyosan és többször is tábornoknak nevezte, s azt is Király elvtárs lelkére kötötte, hogy mindig és kizárólag Tábornoknak szólítsa a Tábornokot, mert a Tábornok a másféle megszólítást nehezen viseli. Levele végén azt is elárulta, hogy a Tábornokot súlyos asztma kínozza, s ezért döntött úgy, hogy élete hátralevő, s remélhetőleg nem kevés éveiben az Akasztó-hegy alatt megbúvó városka szennyezetlen levegőjét kívánja szívni. Sirotká elvtárs azonban kételkedett abban, hogy a kerületi párttitkár a valóságnak megfelelően tájékoztatta Király elvtársat, de Király elvtárs a sarkára állt, s figyelmeztette barátját, hogy akkor is a Párt szava a mérvadó, és nem azok a mendemondák, amelyeket megbízhatatlan rendőrspiclik szednek föl kocsákban, piacon és más efféle pletykás helyeken. Ha valakit a Párt tábornoknak tart, akkor az tábornok, és vitának helye nincs. A Párt sosem hazudhat, mert ha hazudna, akkor az már nem lenne a Párt, márpedig ebben az országban a hülyegyerek is tudja, hogy a Párt az nem más, mint a Párt. Sirotká elvtárs ugyan morgolódt még egy keveset, sőt egy darabig figyeltette is a Tábornokot, de utóbb csak be kellett látnia, hogy tévedett.

A Tábornok ugyanis rangjához méltóan viselkedett, ahogy egy főhadnagy is a rangjának megfelelően viselkedik, ami azt jelenti, hogy sokkal több bohémséget engedhet meg magának, mint egy tábornok,

akinek minden pillanatban készen kell állnia arra, hogy átvegye akár egy egész hadtest parancsnokságát. A Tábornok pedig ilyen ember volt. Komoly és puritán. Az utcán, a kisgyerekeket és kamaszokat kivéve, mindenkinek előreköszönt. Napjában kétszer kutyájával körbesétálta a város szinte valamennyi utcáját. Házának udvarán tornagyakorlatokat végzett: helyben futást akár tíz–tizenöt percig, bakugrást fűrészbakon, s olyan ördögi ügyességgel mászott fel a diófa koronájának tetejére, hogy a legügyesebb majmokat is megszégyenítette volna. Magától értetődik tehát, hogy szeszes italokat nem fogyasztott. Lányokkal, fiatal és idősebb asszonyokkal mindig a legnagyobb tisztelet hangján beszélt. Kivétel csupán egy elvált fiatalasszony, a Berendi Mariska volt, aki tavasztól őszig pattogatott kukoricát árult a futballpálya mellett. Berendi Mariska láttán már messziről huncut mosoly ömlött el a Tábornok arcán, amikor pedig odaért az árusbódéhoz, se szó, se beszéd, megcsiklandozta a fiatalasszony hónalját, mire az eszeveszetten sikongatni kezdett. Ekkor a Tábornok azt mondta. „Meglátja, fiatalasszony, egyszer még megkérem azt a szép, rózsapiros kezét.” „Hiszi a piszi” – mondta erre kacéran Berendi Mariska, s két zacskót megpúpozott pattogatott kukoricával, egyet a Tábornok, egyet pedig a Tábornok kutyája részére. A Tábornok kutyája imádta a pattogatott kukoricát, s furcsa gusztusával maga is hozzájárult gazdája tekintélyének emeléséhez.

A Tábornokkal ellentétben a Kövérember körül semmi titok vagy misztikum nem lebegett, leszámítva furcsa betegségét, amelyről még a legjobb orvosok sem tudták kideríteni, vajon a test vagy a lélek zavarából keletkezett-e. Valaha ugyanis a Kövérember vékony volt, mint a fűzfagally, de mindamellet bivalyerős, aki a tűzifatelepen úgy emelgette a szeneszsákokat, mintha azok pehelypaplanok lettek volna. Életvidám fickó volt, kicsit csapodár, de máskülönben jószívű, mint a mesékben a legkisebb királyfi, s a lányok, akik testközelből is ismerték, legendákat suttogtak ernyedetlen férfiasságáról. Aztán a sovány Kövérember egy szép napon elkezdett hízni. Igaz, akkoriban sokat és jóízűen evett. Juliska, a felesége, hogy elejét vegye a nagyobb bajnak, azonnal diétára fogta, s a Kövérember szót fogadott neki. Répán, uborkán és gyümölcsökön élt, szeme egész nap kopogott az éhségtől, ennek ellenére tovább hízott, dagadt, terebélyesedett megálmíthatatlanul, mint a lavina.

Király elvtárs mint a párt legelső katonája (marsallja) a városban, természetesen, értesült a Kövérember furcsa, tragikomikus betegségé-

géről, de mivel azt nem tartotta politikai ügynek, nem foglalkozott vele. Éppen elég baja volt akkoriban más, sokkal nagyobb horderejű ügyekkel. Mivel azonban a Kövérember testének minden ok nélküli való zendülése hosszú ideig a közbeszéd legfontosabb tárgya volt a városban, akarva-akaratlanul is értesült annak fordultatos fejleményeiről. Megtudta, például, hogy a Kövérember a kéthetes Marianske Lázne-i szakszervezeti üdülése alatt több mint tíz kilót leadott a súlyából, föltehetőleg az ottani gyógyvizek rendszeres fogyasztásának köszönhetően. A Kövérember azonban nem sokáig örülhetett testsúlya megcsappanásának. Amint hazaért, azon nyomban újra hízni kezdett. Orvosi tanácsra (ámbar ez esetben helyesebb lenne azt mondani: tanácstalanságra) a szakszervezet rendkívüli üdülésre utalta be a Kövérembert Marianske Lázne-be, ezúttal egy hónapra. S amint az előrelátható volt, az eredmény most sem maradt el. A Kövérember megint megkarcsúsodva jött haza, még hozzá több mint húsz kilóval, ami a legvérmesebb reményeket is túlszárnyalta. Csakhogy itthon – s ez is előrelátható volt – kezdődött minden előlről. Ekkor néhány héttig, a szakszervezet reprezentációs alapjának terhére, Marianske Lázne-i vizet hozattak neki, de a víz itt, New Hontban semmi kedvező hatást nem fejtett ki, a Kövérember testsúlya újra csak aggasztóan gyarapodott. Ekkor azonban váratlanul meghalt a Kövérember Magyarországon élő bátyja, s a temetését követően a Kövérember néhány napot a balassagyarmati sógornőjénél töltött még, hogy nehéz napjaiban a segítségére legyen. S itt megint lefogyott néhány kilót, amit aztán persze New Hontban villámgyorsan visszahízott.

Az orvosok ezt követően fejtették meg a titkot, vagy legalábbis azt hitték, hogy sikerült megfejtetniük. Semmi kétség, állították egybehangzóan, itt az allergiának egy egészen ritka esetével állunk szemközt. A Kövérember, valami ismeretlen okból, allergiás a New Honti levegőre, s ez váltja ki testének önkéntelen gyarapodását. El kellene költöznie a városból, mondták mind egybehangzóan. A Kövérember azonban erről hallani sem akart. Ő a szülőföldjét semmi szín alatt nem hagyja el önként, inkább a halálba hízza magát. Patriotizmusán még Király elvtárs is meghatódott, s ha társaságban valahol a hazaszeretetről vagy a szülőföld iránti szeretetről esett szó, mindig és mindenhol a Kövérember példamutatását dicsérte, ámbar eközben egy kissé feszélyezte a gondolat, hogy egyesek, még hozzá becsületes dolgozó emberek, a hazaszeretet hatására meghízhatnak, mint egy elefánt. Ekkortájt Király elvtárs néhány napig őszintén aggódott a Kövérem-

ber jövője miatt. Aztán újabb meglepő fordulat következett az ügyben. A Kövérember állapota stabilizálódott. Úgy 130 és 140 kiló között. Azon lehetett volna vitatkozni, hogy ez hazaszeretetnek sok-e vagy kevés. A dolognak azonban ennél jóval fontosabb üzenete volt az, hogy a Kövérember nem halt bele a szülőföldje szeretetébe, csupán a maga 130–140 kilójával teljes egészében betöltötte annak térfogatát.

Ettől kezdve a Kövérember ügye lekerült a napirendről, s Király elvtárs már a létezéséről is elfeledkezett volna, ha Bolyki elvtárs a színes televíziók kapcsán újra szóba nem hozza személyét.

A televíziókat Király elvtárs két alkalmi hordár kíséretében személyesen vitte el a címzettekhez, személyesen, s néhány ünnepélyes szóval adta volna át, de a dolog nem egészen úgy sült el, ahogy elképzelte. A Tábornok éppen a diófán ült, úgy a korona kétharmad magasságában, s arra hivatkozva, hogy reszket a lába a fáradtságtól, nem volt hajlandó leszállni a földre. Egyébként is elég pökhendin viselkedett. Meg sem köszönte az ajándékot, s mivel nagyon magasan ült a fán, Király elvtársat is valószínűleg hordárnak nézte, mivel rövidlátó is volt, nem csak asztmás. „Tegyük a konyhaasztalra – pattogott odafentről. – A kutyától nem kell félni, az csak a részegeket utálja.” A Kövérembert viszont nem találták otthon, csak Juliskát, a feleségét, azt sem a legrózsásabb hangulatban. Éppen elromlott a mosógépe, s a fürdőszobájuk vízben úszott. Juliska káromkodott, átkaiba minduntalan belefoglalta a Kövérember nevét, aki most részegen döglök a kocsmában, ágyúszóval sem lehetne fölébreszteni, majd öklével kétszer-háromszor jól odaszórt a mosógép oldalára, mire az némi vékony vízszögletet öklendezett ki a bendőjéből. Az ajándék láttán aztán valamelyest csillapodott a haragja, viszont akkor meg elkezdett siránkozni, hogy micsoda vértanúság egy olyan férfival élni le az életét, aki még arra sem alkalmas, hogy fölvegyék portásnak valahová.

Később aztán Király elvtárs nagyon megbánta a jótékonykodását. Amikor rászakadtak a nehéz idők, a Tábornok és a Kövérember feléje sem néztek, úgy kerülték őt, mint a rühes macskát. Ezt pedig Király elvtárs nem tudta megbocsátani nekik. Most, hogy ott, Keleten, ha csak jelképesen is, újra eldőrdült az Auróra ágyúja, azt is eltökélte, hogy rendezi a számláját velük. Ezért is, más okból is, a Döbrögi gyerekkel folytatott telefonbeszélgetést követően fölhívta legjobb barátait, s estére összetrombitálta őket a házába, hogy vacsora mellett megbeszélje velük a legsürgősebb tennivalókat. Főzni azonban rest

volt, a vacsorának valót a nem messzi *Zúzda* nevű grillbárban szerezte be, amely városszerte kedvelt zúzapörköltjéről kapta furcsa becenevét. A városban mintha megváltozott volna a hangulat. A levegő vibráló, nyugtalan várakozással telt meg. Az éppen napfürdőző, gatyára vetkőzött, Bonzónak csúfolt goromba szomszédja másfél év óta először nagyot köszönt neki az udvarról. A grillbár tulajdonosa pedig személyesen szolgálta ki, s majd elolvadt a kedvességtől.

– Ez a madár volt a legjobb húsban – bökött előzékenyen egy még gőzölgő csirkére, s közben alázatos mosolyt vajúdott ki magából, amely művelet szemlátomást nehezebbre esett ennek a máskülönbön trágár beszédű, verekedős embernek.

Este Király elvtárs barátai virágos hangulatban toppantak be, de hogy már délután felöntöttek a garatra, arról csak Terpitkó elvtárs csillogó szeme árulkodott. Sirotká elvtárs és Bolyki elvtárs mindig is jobban bírták az italt, s amennyitől Terpitkó elvtárs kornyadozott már, őbennük éppen csak zászlót bontott a duhajság. A lelke mélyén Király elvtárs megvetette az iszákos embereket, s ha nagy ritkán mégis berúgott, utána napokig bűntudat gyötörte.

Most azonban ő is úgy látta, hogy végre van mit ünnepelniük. Tréfálkoztak, adomáztak, felidéztek a régi szép időket, majd az alkonyat lepleből előbújó szűnyograjok támadásai elől átvonultak a teraszról az elsötétített, hűvösebb nappaliba. Itt Sirotká elvtárs felszólította őket, hogy most már fordítsák komolyabbra a szót. S rögtön egy kitépelt füzetlapot dugott Király elvtárs orra elé, amelyre négy név volt felírva, nagy indulatokról árulkodó lendületes kézírással: Csongrádi, Lipták, Bajza és Vargáné. Király elvtárs föltekintte a szemüvegét, s hosszan, elmélyülten vizsgálta meg az üzenet tartalmát, mintha egy memorandum bonyolult szövegét tanulmányozná.

– Mi ez? – fordult aztán tanácstalanul Sirotká elvtársához.

– Ezeket fogjuk elsőnek fölakasztani – mondta a barátja.

Király elvtársnak nem tetszett a dolog, bár Liptákot, a tegnapi anarchistából lett új rendőrfőnököt ő is szívből utálta. Csongrádi, a helyi hírlap főlfuvalkodott főszerkesztője, fulmináns cikkekben tette nevetségessé mind a négyüket, s már csak ezért is megérdemelte volna a hóhér kötelét. Bajzáról azonban csak annyit tudott, hogy ő az új állomásfőnök. Vargánéről még annyit sem.

– Ki ez a Vargáné? – kérdezte.

– A Varga Béla felesége. A tanítóé – mondta Sirotká elvtárs. – Ki főzdéje van.

– És az baj?
– Az nem. De lépten-nyomon gyalázkodik – dühöngött Sirotká elvtárs. – Egyszer, a sötétség leple alatt, le is köpött.

Király elvtárs gombóccá gyúrta a papírost, és a hamutartóba dobta.

– Senkit sem fogunk fölakasztani – jelentette ki kategorikusan, mintha esküt tenne az állami zászló tövében.

A galamblelkű Bolyki elvtárs élénken helyeselt, Terpitkó elvtárs pedig annyira elázott már, hogy azt sem tudta talán, miről van szó, viszont valami zavaros fejtegetésbe kezdett arról, hogy Rajkot, meg Slánskyt, meg másokat is fölakasztották, aztán mire mentek vele, meg hogy Vargáné főztje máskülönben kifogástalan, és a vonatok sem késnek. Aztán mindnyájan, mintegy parancsszóra, sokáig hallgattak. Az akasztófák emlegetése megfeküdte a gyomrukat. Király elvtárs, talán mert fejébe szállt a pezsgő és a bor, kíváncsi lett volna, mit szólna ehhez Bajazid szultán? Ugyan mit tanácsolna? És mit Mátyás király? És mit a többi halhatatlanok, akik az igazságot megszeplősíteni soha, semmilyen körülmények között nem engedték, s érte a vértanúhalált sem sokallták? Szinte biztosra vette, hogy ezek a nagy szellemek most itt, az ő házában adtak találkát egymásnak, és szigorú kíváncsisággal lesik az ő minden szavát, sőt, talán belé is költöztek egy pillanatra, hogy kilessék a gondolatait. S ő, Király Mátyás, nem lehet méltatlan a bizalmukra. Király elvtárs érezte, hogy fölpezsdül a vére, mintha ereiben forró húsleves áramlana a szíve közepébe, s a teste lassan átválna valami földöntúli világosság fáklájává, amely éles fényt vet tudatlan barátaira, mint egy hegesztőpisztoly. Bolyki elvtárs, Terpitkó elvtárs, de még Sirotká elvtárs is megszeppenten pislogtak a fellobbanó igazság vakító fényében.

– Először is Comitét alakítunk – nyilatkozta ki révületbe esve Király elvtárs, miközben nagyon messziről s eltorzulva hallotta a saját hangját, mintha az bűvárharang alól szólna. Barátai dermedten bámultak rá, mint valami absztrakt festményre. Egy darabig pisszenni sem mertek. Végül Bolyki elvtárs volt az első, aki összekapart magában egy kis bátorságot, hogy megkérdezze:

– Mi az a Comité?

– Azok mi vagyunk – mondta Király elvtárs, lassanként visszahát-rálva a negyedik dimenzióból.

– Mióta? – faggatta tovább fölbatórodva Bolyki elvtárs.

– Mostantól fogva – jött rá a felelet.

– És aztán mi lesz? – kérdezte Terpitkó elvtárs, akiről azt hitték, elszunnyadt már.

– Holnap délelőtt elmegyünk néhány helyre. Nem csinálunk semmit, csak megmutatjuk magunkat a nyilvánosságnak.

– És aztán?

– Bocsánatot kérünk.

– Kitől?

– Mindenkitől – mondta Király elvtárs.

– Minek? – vakkantotta valahonnan a szoba sarkának félhomályából Sirootka elvtárs.

– Azért – emelte föl mutatóujját Király elvtárs –, mert amiről nem lehet hallgatni, arról beszélni kell.

Sirootka elvtárs azonban úgy vélte:

– Be lesznek ezek szarva anélkül is, hogy megkérnénk rá őket.

Király elvtárs azonban nem hagyott beszélni magának. Magabiztos volt, mondta később Terpitkó elvtárs a nyomozóknak. Nagyon biztos volt a dolgában. Király elvtárs azt mondta:

– Meg fogom hódítani New Hontot, meglátjátok. Úgy, mint Mátyás király a büszke Bécsset. De nem fegyverekkel, hanem a szívemmel.

Másnap a „megmutatkozást” a Lux kávéházban kezdték, amelynek neve olyan új volt még, mint egy tegnap kikeresztelkedett pogányé, és a városban nem tudtak rájönni az ízére, még azok is inkább a régi nevéen – Barátság – emlegették, akik a leghevesebben kardoskodtak az új név mellett. Király elvtárs nem értette, mi bajuk volt egyeseknek a kávéház jól bevált, régi nevével, amely jóindulatúan semleges jelentésével bizvást megállta volna a helyét az újjászületni kezdő kapitalizmusban is. Király elvtárs vizitjük első állomásának azért épp a kávéházat szemelte ki, mert itt mindenféle rendű és rangú emberek összefutottak. Amolyan lüktető szíve volt ez a városnak, mint kisebb településeken a kocsmák: fórum, vitaklub, szerelmi légyottok, üzleti tárgyalások és különféle cselszövések melegágya. Itt tíz perc, negyedóra leforgása alatt az éber fülek minden fontosabb eseményről értesültek, ami az itteni embereket éppen lázban tartotta.

Annál nagyobb volt Király elvtársnak és barátainak a csalódása, amikor azt kellett látniuk, hogy a kávéház ebben a késő délelőtti órában meglehetősen néptelen. Annak viszont félreérthetetlen üzenete volt, hogy jöttükre a néhány, söre vagy fröccse mellett búskomoran gubbasztó lézengő ritter – csupa ismerős, hiszen itt mindenki ismert mindenkit – mégiscsak fölkapta a fejét, és köszönt nekik. Vonakodva, habozva, alig hallhatón, de mégiscsak elszánták magukat arra, hogy köszönjenek. Király elvtárs és a barátai már az öltözékükkel is feltűnést kelthet-

tek. A nagy meleg ellenére öltönybe bújtak, nyakkendőt kötöttek, Terpitkó elvtárs pedig teleaggatta a mellét kitüntetéseivel, még szegfűt is tűzött a gomblyukába, s egészen úgy festett, mint egy gavallér, aki valamilyen régi francia filmből tévedt ide, New Hontba, s egyelőre nehezére esik tájékozódnia. A szeme vérekes volt még az előző napi italozástól, de ez most határozottan jól állt neki, valami tanítós tekintélyt kölcsönzött a személyiségének, mintha arra készülne, hogy rögtön felmondhatja mindenkivel az egyszeregyet. Ezzel szemben Bolyki elvtársnak viseltes volt az öltönye, s az ülepén olyan fényesre kopott már a nadrágja, hogy bárki megtekinthette benne a sziluettjét. Sirotká elvtárson pedig a rendőr múltja ütözött ki lépten-nyomon, a járásán, a mozdulatain, a rossz pillanatokban elővett fintorain, a felsőbbbséges, parancsoló hanghordozásán, amely ráadásul, szintén az előző napi italozás következményeként, a megrúgott repedt fazék kongását utánozta kísértetiesen. Király elvtárs egy kicsit rühellte a barátait, egyre inkább úgy érezte, nem méltók hozzá, se a nagy terveihez. De hát Mátyás király sem ferences barátok közül toborozta fekete seregét. Az biztos, hogy mély benyomást tettek mindenkire, aki ebben az órában az útjukba került.

Erik, a pincér, olyan komolyan és szolgálatkész arckifejezéssel temett az asztaluknál, mintha valamilyen roppant előkelő londoni iskolában tanulta volna ki a szakmát. Pedig máskülönben lusta volt és szemtelen.

– Na mi van, ficsúr? – dörrent rá Sirotká elvtárs, de Király elvtárs rendre utasította.

– Lassan a testtel – mondta. – Jól van, Erik – fordult aztán barátságos arccal a pincérfiúhoz. – Mindnyájan tudjuk, hogy derék ember vagy. A neveddel sincs semmi bajom. Felejtsd el a régi kevélységemet.

Egyszer, még párttitkárkodása idején, nagy haragra gerjedt, amikor a tudomására jutott, hogy a fiúra az Erik nevet egy Erik Clapton nevű, ismeretlen angol zenész iránti rajongása miatt szóta rá az apja, aki szintén zenész volt, s egy napon, itthagya családját, meglépett egy ausztriai turné alatt. Azt mondta akkor a fiúnak:

– Az Erik név idegen a mi hagyományainktól.

Most pedig azt mondta:

– Az Erik névvel száműzetésem keserű hónapjai alatt egészen megbarátkoztam. Ha lehetne még egyszer fiam, egészen biztosan Eriknek hívnám.

Erik bólintott, föl sem fogta, úgy látszik, milyen nagy horderejű üzenetet tolmácsolt neki Király elvtárs ebbe az egyszerű vallomásba

csomagolva. Úgy állt ott előttük, mintha Király elvtárs csak azt mondta volna, hogy rántott húst kér krumplipürével.

– Mit tetszenek parancsolni? – kérdezte bambán, nyilván, mert úgy megszokta már ezt a mondatot, hogy nehéz álmaiban is ezt kiáltozza.

– Semmit – röffentette Terpitkó elvtárs, s a nagyobb nyomaték kedvéért összekocantotta mellén a kitüntetésait.

– Azt nem lehet – mondta udvariasan Erik. – Csak úgy nem lehet itt ücsörögni.

– Most még nem. De nemsokára igen – világosította fel a tényalásról Király elvtárs.

– Hogyhogy? – zökkent ki nyugalmából Erik.

– Úgy, hogy ebből a lepusztult hodályból hamarosan barátságos, zenés kávéházat varázsolunk.

– Kik?

– Hát mi.

– Azt honnan tetszik tudni?

– Tetszik vagy nem tetszik, így lesz. Még azt az Erik Claptont is meghívhatod.

– Ahhoz én egy nulla vagyok – sóhajtotta szomorúan Erik.

– Majd én meghívom – húzta ki magát Király elvtárs. – És meglátod, ingyen fog muzsikálni nekünk. És még ő lesz büszke rá, hogy ingyen zenélhet nálunk.

– Újra minden olcsó lesz – vette át a szót Bolyki elvtárs, mint aki nemcsak lát a jövőbe, hanem éppen onnan jött vissza.

– Mindenki egyenlő lesz, és szeretni fogja egymást – mondta Király elvtárs.

– Miért? – kérdezte csipetnyi ingerültséggel Erik.

– Mert ez így természetes.

Erik azonban, úgy látszik, unta már a beszélgetést.

– Szóval, hozzak valamit?

– Sört! – bődült el Sirotká elvtárs. – Mindenkinek. És rendesen legyen hűtve! És nem hogy fél óráig várni fogunk rá. Mert belenyomom azt a ronda, vigyorgó pofádat a pöcegödörbe. Azt hittétek, csirkefogók, hogy most már örökké hepciáskodhattok, ugye? Nyomás, te nyavalyás!

Ez az erélyesebb hang ismerős lehetett Eriknek, mert tüstént elvágatott az asztaluktól, Király elvtárs pedig ugyanabban a pillanatban föl pattant, és álmodozó tekintetét körbehordozta a kávéház kíváncsi közönségén.

– Sirotká elvtárs azt mutatta be, hogy hogyan nem fogunk veletek beszélni ezentúl. Mert ez a régi hang volt. S a régi hang a múltba való – zengte teli tüdővel. – Én most megkövetlek benneteket.

A lézengő ritterek ekkor már mind fölkapták a fejüket, s kinek a megdöbbenés, kinek az ijedelem vonásai ütköztek ki az arcán, meg valami ősi, évezredes sunyiság, hogy itt most biztos valami turpisság fog történni, meg hogy akkor most mi van, ezek visszajöttek, vagy mégse jöttek vissza, vagy üzent nekik valaki Moszkvából, hogy holnap már küldik is a segédcapatokat? Nincs az a látnok, aki eligazodna ebben a zavaros helyzetben! Király elvtárs pedig elindult az asztalok között, mintha vízen járna, s delejesen sugárzott a szeme, Terpitkó elvtárs egészen olyannak találta, mintha Király elvtárs valamilyen tudományos-fantasztikus filmből csöppent volna ide, Sirotká elvtársnak pedig azok a ritkaságszamba menő bűnözők jutottak róla eszébe, akik valamilyen illuminációnak köszönhetően, teljesen váratlanul és érthetetlen módon, jó útra térnek.

– Testvérek! – bömbölte Király elvtárs. – Sok gonoszságot követünk el a régi világban. Én ünnepélyesen megfogadom, hogy ezeket sorban, mind jóvá fogjuk tenni.

A „testvérek” egytől egyig megilletődötten hallgattak, ámbar a rosszmájú Sirotká elvtárs szerint egyszerűen csak kussoltak, s nyilván az járt a fejükben, hogy Király elvtárs talán napszúrást kapott a hőségben. Közben Erik kihozta a söröket, s csak úgy, önkéntelenül, táva maradt a szája. Király elvtárs a sörökről már el is feledkezhetett, mert kiballagott az utcára, úgy kellett onnan Bolyki elvtársnak visszacsalogatnia. Ezután más esemény nem történt a kávéházban.

A kifőzdében pedig még ennyi sem. Vargáné nyilván rosszat sejtett, mert úgy nyoma veszett, hogy még a személyzet sem tudott a hollétéről, csupán annyit makogtak Király elvtárs faggatózására, hogy reggel még itt volt. A főztje ellen viszont még az esküdt ellenségei sem emelhettek kifogást. Mind a négyen a legolcsóbb fogásokat választották: pacallevest és gyümölcsízes palacsintát. A pacalleves sűrű volt, ahogy annak minden rendes helyen lennie kell, csupán a palacsinta körül támadt egy kis bonyodalom, amikor Terpitkó elvtárs afelől talált érdeklődni a dundi, tenyeres-talpas felszolgálólánynál, hogy ugyan miféle szerzet az a gyümölcsízes palacsinta. De a pirospozsgás leány nem jött zavarba.

– Az, kérem, lekváros palacsinta – fújta máris a leckét.

– Akkor miért nem hívják lekváros palacsintának? – értetlenkedett tovább Terpitkó elvtárs.

– Nem tudom – mondta a lány. – Majd megkérdem a főnökasszonyt, ha visszajön.

Terpitkó elvtárs bólintott, Király elvtárs azonban nem hagyta anynyiban a dolgot. Szigorú hangon lépett közbe.

– Azt is mondja meg a főnökasszonynak, hogy változtatni fogunk ezen a dolgon. Az új, igazságosabb világban, amely hamarosan eljövend, szükségtelen lesz az egyszerű dolgokat körmönfontan megnevezni. A magyar ember az egyszerű, világos beszédből ért. Meg a szlovák ember is. Olyan világ közeleg, amelyben a lekváros palacsinta megint lekváros palacsinta lesz.

A felszolgálólány butácska teremtés lehetett, azonkívül megrémült a szigorú kioktatástól, már-már elpityeredett, ezért Király elvtárs lágyabbra hangszerelte mondanivalója zárszavát.

– Egyet se búsuljon – mondta. – Látom, maga talpraesett lány. Bizonyára tudja, hogy mi a kötelessége.

– Tudom – rebegette a lány.

– Hát akkor menjen a dolgára.

Később, a vasútállomás felé battyogva, megtanácskozták fellépésük eddigi eredményeit, s kis vita után (csak Sirotká elvtárs okvetlenkedett megint egy kicsit) arra a következtetésre jutottak, hogy az embereknek kezd felnyílni a szemük, már látják, hogy a kapitalizmus nem fenékiig tejfől, s hogy lehet ez még rosszabb is. Hálátlan kutyák, morogta Sirotká elvtárs, s még hozzátette, hogy az emberek buták, mint a segg, ezért aztán úgy is kell bánni velük, mint potenciális árulókkal és haramiákkal.

Bajza Vilmos állomásfőnök a lábát áztatta lavórban, közben őszibarackot hámozott, s meglepetésében kiesett a bicska a kezéből, amikor ezek négyen hívatlanul betoppantak hozzá, mint a háromkirályok plusz egy, s az egészsége meg a családja felől érdeklődtek igen udvariasan, mégis kissé hivataloskodó modorban, mintha a betegbiztosító küldte volna őket. Bajza Vilmos állomásfőnök morcosan világosította fel a Comité egészségi állapota hogylétéről, amely semmilyen tekintetben nem hagy kívánnivalókat maga után, továbbá családi állapota hogynemlétéről, mivel hogy agglegény, s ha a jó Isten is megsegíti ebben, az marad ezután is. Majd megkérdezte Király elvtárstól, hogy mi az a Comité, mert ilyenről ő még nem hallott. Király elvtárs kitérő választ adott, mondván, majd még hallani fog róla. Azután a vonatok felől faggatódzott. Pontosak-e, s a vasutasok munkafegyelme nem lazult-e az utóbbi időben, s a körmükre néz-e elégszer. Baj-

za Vilmos állomásfőnök elpanaszolta, hogy nemrég kénytelenek voltak ritkítani a járatokat, reggel óta, például, csak egy magányos mozdony érkezett az állomásra, az is csupán azért, mert eltévedt. Király elvtárs ekkor a Comité nevében megígérte, hogy ha visszaállnak a normális állapotok ebben a mozdonyhoz hasonlóan eltévedt országban, a megszüntetett járatok tüstént vissza lesznek állítva. Ehhez már Bajza Vilmos állomásfőnök tényleg nem tudott mit hozzátenni, s kínjában megkínálta vendégeit barackkal. Azok udvariasan, ott helyben, elfogyasztottak egy-egy gyümölcsöt, Bajza Vilmos állomásfőnök pedig végre felocsúdott, kivette a lavórból s frottírtörülközővel jó alaposan végigdörzsölte mindkét lábfejét, majd ahogy illik, zoknit húzott. S ekkor megint valami előre nem látható esemény történt. Király elvtársnak megtetszett az állomásfőnök zoknija. De úgy, ahogy első látásra beleszeretünk valakibe.

– Nagyon szép zoknija van, Bajza elvtárs – tört ki belőle az elragadtatás.

– Pesten vettem – mondta az állomásfőnök.

– Meg is látszik – mondta erre Király elvtárs irigykedő elismeréssel. – Van belőlük több is?

– Még három pár – tudatta vele az állomásfőnök.

– Kettőt megvennék közülük – így Király elvtárs.

Király elvtárs buzgárként feltörő vásárlókedve nemcsak az állomásfőnököt lepte meg, hanem a Comité tagjait is, akik zokniügyekben még a vasúti ügyeknél is járatlanabban voltak, s összenézni sem mertek, hanem lesütötték a szemüket, mint ájtatos, vezeklő szerzetesek, akiket éppen porig sújtott az Úr haragja. Király elvtárs vásárlókedvét azonban ez sem apasztotta el. Némi alkudozás után Bajza Vilmos állomásfőnök beadta a derekát, s valamelyik szekrény mélyéről előkotort két pár budapesti zoknit, amit Király elvtárs nyomban kifizetett, s a zoknik fölfelé kerekített árát még némi borralvalóval is megtoldotta. Azután kiadta az utasítást a Comité tagjainak:

– Most hazamegyünk, pihenünk egy keveset, aztán estefelé meglátogatjuk a Döbrögi gyereket. Holnap pedig a televíziók ügyeit is rendezzük.

Bárka, 2003/4.